

**PERUSTUSLAKIVALIOKUNNAN
LAUSUNTO 40/1998 vp**

**Hallituksen esitys laiksi puolustusvoimista
annetun lain muuttamisesta**

Puolustusvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 4 päivänä marraskuuta 1998 lähettäessään hallituksen esityksen laiksi puolustusvoimista annetun lain muuttamisesta (HE 240/1998 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi puolustusvaliokuntaan samalla määrännyt, että perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto puolustusvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- vanhempi hallitussihteeri Timo Turkki, puolustusministeriö
- professori Ilkka Saraviita
- professori Veli-Pekka Viljanen.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan nostettavaksi lain tasolle nykyinen osaksi asetuksen tasoinen sääntely puolustusvoimien virkamiehen velvollisuudesta siirtyä toiseen virkaan tai tehtävään. Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

Esityksen säätämisyjärjestysperusteluissa todetaan ehdotetun valituskieltosäännöksen puut-

tuvan hallitusmuodon 16 §:n 2 momentissa tarkoitettuun oikeuteen hakea muutosta. Ehdotetun sääntelyn katsotaan kuitenkin täyttävän ne vaatimukset, jotka kohdistuvat perusoikeuden rajoittamiseen. Siksi lakiehdotus voidaan hallituksen käsityksen mukaan käsitellä tavallisessa lainsäädäntöjärjestyksessä.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Lakiehdotuksen mukaan puolustusvoimien virkamies on velvollinen siirtymään toiseen puolustusvoimien virkaan tai tehtävään, kun se on tarpeen tehtävien hoidon tai asianomaisen palveluksen asianmukaista järjestämistä varten. Täl-

laiseen päätökseen saadaan hakea muutosta hallintolainkäyttölaissa säädetyllä tavalla, jos päätös aiheuttaa virkamiehen palveluspaikkakunnan muuttumisen. Muussa tapauksessa virkaan siirtämistä tai tehtävään määräämistä koskevas- ta päätöksestä ei ole valitusmahdollisuutta.

Ehdotus on valtiosääntöoikeudellisesti merkityksellinen hallitusmuodon 7 §:n 1 momentissa säädetyn asuinpaikan valinnan vapauden kanssa ja sen 16 §:n 1 momentin säännöksen kanssa, joka turvaa jokaisen oikeuden saada oikeuksiaan tai velvollisuuksiaan koskeva päätös riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi.

Lakiehdotuksen 9 a §:n 1 momentti ei merkitse suoranaisesti virkamiehen velvollisuutta asua jollakin paikkakunnalla, mutta toiseen virkaan tai tehtävään siirtymisvelvollisuus voi tosiasiallisesti rajoittaa virkamiehen vapautta valita asuinpaikkansa. Ehdotus täyttää perusoikeusrajoituksen lailla säätämisen vaatimuksen. Kyseinen velvollisuus kohdistuu puolustusvoimien virkamiehiin. Puolustusvoimien tehtävät ovat luonteeltaan sellaisia, että ne valiokunnan mielestä perustelevat tavanomaista pidemmälle menevien virkamiesten velvollisuuksien säätämisen. Valiokunnan käsityksen mukaan sotilaallisessa hallintojärjestelmässä on ehdotetulle siirtymisvelvollisuudelle perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävät perusteet. Sääntely täyttää perusoikeusrajoituksen suhteellisuusvaatimuksen. Perusoikeusrajoitukseen kytkeytyvän oikeusturvavaatimuksen kannalta on esityksen mukainen muutoksenhakumahdollisuus riittävä. Lakiehdotus ei näin ollen ole ongelmallinen hallitusmuodon 7 §:n 1 momentin kannalta.

Lakiehdotuksen 9 a §:n 3 momentista seuraa, että valitusmahdollisuutta ei ole sellaisesta vir-

kaan siirtämistä tai tehtävään määräämistä koskevasta päätöksestä, joka ei aiheuta palveluspaikkakunnan muuttumista. Arvioitaessa tätä kohtaa valtiosääntöoikeudellisesti on valiokunnan mielestä kiinnitettävä huomiota sotilasvirkojen erityisluonteeseen. Puolustusvoimien virkamiehen määräämisessä toiseen virkaan tai tehtävään on kysymys puolustusvoimien henkilöstöjärjestelmän tavanomaisesta ja hyväksyttävänä pidettävästä piirteestä, josta puolustusvoimien palvelukseen hakeutuvat ovat etukäteen tietoisia. Siirrot kohdistuvat yleisen periaatteen mukaan samantasoiseen tai ylempään virkaan. Ehdotuksen mukainen valituskielto ei valiokunnan käsityksen mukaan ole ongelmallinen hallitusmuodon 16 §:n 1 momentin kannalta (vrt. PeVL 17/1998 vp, jossa valiokunta huomautuksitta hyväksyi vastaavanlaisen valituskiellon rajavartiolaitoksen osalta). Puolustusvaliokunnan tulee kuitenkin selvittää valitusoikeuden kannalta keskeistä palveluspaikkakunnan käsitettä.

Lausunto

Edellä esitetyn perusteella perustuslakivaliokunta kunnioittavasti esittää,

että lakiehdotus voidaan käsitellä valtiopäiväjärjestyksen 66 §:ssä säädetysssä järjestyksessä.

Helsingissä 24 päivänä marraskuuta 1998

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Ville Itälä /kok
vpj. Johannes Koskinen /sd
jäs. Tuija Brax /vihr
Esko Helle /vas
Gunnar Jansson /r
Anneli Jäätteenmäki /kesk
Marjut Kaarilahti /kok
Juha Korkea-osa /kesk
Heikki Koskinen /kok

Jorma Kukkonen /sd
Osmo Kurola /kok
Johannes Leppänen /kesk
Jukka Mikkola /sd
Riitta Prusti /sd
Veijo Puhjo /va-r
Maija-Liisa Veteläinen /kesk
vjäs. Reijo Kallio /sd.